Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет історії та філософії

Кафедра археології, етнології та всесвітньої історії

К в а л і ф і к а ц і й н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

«Етнографічний туризм: роль в збереженні, популяризації, відновленні історичної пам'яті та етнографічних традицій»

«Ethnographic tourism: role in preservation, popularization, restoration of historical memory and ethnographic traditions»

Виконала: здобувачка денної форми навчання
спеціальності 032 Історія та археологія
Освітня програма Історія та археологія
Сахно Ірина Андріївна

Керівник к.і.н., доц. Петрова Н. О._____

Рецензент к.і.н. Литвин К. А.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ ___ від _____ 2024 р.

Завідувачка кафедри

_____ Сминтина Олена
(підпис) (прізвище, ім'я)

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № ___ від _____ 2024 р.

Оцінка _____/_____/_____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Голова ЕК

_____ Сминтина Олена
(підпис) (прізвище, ім'я)

Одеса 2024

ЗМІСТ

Вступ……..……..3
Розділ 1. Поняття та значення етнографічного туризму…….…….…….. 11
Розділ 2. Типологізація об’єктів етнографічного туризму……..18
Розділ 3. Приклади об’єктів етнографічного туризму…….23
3.1. “Фрумушика Нова”…….. 23
3.2. “Зелені Хутори Таврії”…… 27
3.3. Етнопарк “Гуцул ленд”……31
3.4. Музей під відкритим небом “Muzeul Maramureșului”…….. 34
3.5. Етнопарк “Нью-Васюки”……35
Розділ 4. Етнографічний туризм в національному значенні……38
4.1. Етнографічний туризм як інструмент у формуванні простору національної свідомості та популяризації історії в суспільстві…….38
4.2. Етнографічний туризм як інструмент з регіонального розвитку й відновлення……...43
Висновки…….. 46
Список джерел та літератури…… 51
Додаток 1……..1-3

ВСТУП

Актуальність теми вивчення питання етнографічного туризму в Україні спричинена тим, що ця тема поки є мало дослідженою в галузі історичного контексту. До повномасштабного вторгнення в Україні збільшувалася кількість людей які подорожували всередині країни. Питання наявності об'єктів внутрішнього туризму особливо гостро постало під час пандемії, так як більшість людей не могли виїхати на відпочинок закордон і почали шукати цікаві місця та об'єкти куди можна поїхати відпочивати та дізнаватися щось цікаве в Україні. В числі того що шукали були об'єкти та місця етнографічного та історико-культурного туризму.

Зі зростанням національної свідомості, інтересу до історії та культури власного народу й країни, зростає й попит на етнографічний та історико-культурний туризм, тому після війни та більш менш повернення до нормального життя й приїзд додому переселенців які були змушені тікати від війни в інші країни, зросте попит громадян на етнографічний туризм, бо це є одним зі способів познайомитися та вивчати історію додатково до цього отримуючи відпочинок та емоції. Й навіть після більше ніж двох років повномасштабного вторгнення, та на одинадцятому році війни, люди подорожують в середині країни, цікавляться новими місцями, історією та культурою. [16]

До повномасштабної війни також збільшилась кількість іноземців, які приїжджали в Україну для того щоб подивитися на красу природи, багатьом туристам цікаво також дізнатися більше про культуру та історію України, так як у країнах Європи об'єкти етнографічного туризму є більш розвинутими, а також там люди більш обізнані про такі об'єкти, але вони частіше мають інший спосіб демонстрації історії та культури. Й слідкуючи за тенденцією зростаючої цікавості та уваги усього світу до України, можна очікувати зростання кількості іноземних туристів.

В Україні є великі перспективи розвитку історичного, культурного та етнографічного туризму. З кожним роком до повномасштабної війни зростав запит у суспільстві на такі об'єкти. А з початком повномасштабної війни цікавість громадськість побачила важливість знати та пам’ятати історію, з чого після перемоги варто розраховувати на нову хвилю зростання популярності етнографічного туризму, в особливості в регіонах які на даний момент є окупованими. Також створення нових об’єктів етнографічного туризму на даних територіях буде сприяти розвитку та відновленню. З цього можна зробити висновок що на даний момент в Україні питання етнографічного та історико-культурного туризму й їх об’єктів є досить актуальним.

Зі зростанням актуальності питання розвитку й популяризації етнографічного та історико-культурного туризму, зростає кількість випадків спекуляції на питані етнічності.

Мета: роботи полягає в спробі дослідити явище етнографічного туризму та його вплив у національному значенні.

Завдання:

- Проаналізувати типи об’єктів та що з себе представляє етнографічний туризм.
- Розглянути приклади діючих, а також знищених в наслідок окупації території України окупаційними військами росії, об’єктів етнографічного туризму.
- Проаналізувати перспективи та методи використання етнографічного туризму як інструменту для формування простору національної свідомості та популяризації історії України серед населення України.
- Розглянути можливості формування етнічно толерантного суспільства, протидії дезінформації та міфам нав’язаних нам, допомога у формуванні єдності суспільства в Україні.

- Розглянути можливості використання етнографічного туризму в регіональному розвитку та повоєнному відновлені України, в особливості малих громадах.

Об'єкт дослідження: об’єкти етнографічного та історико-культурного туризму .

Предмет дослідження:. Етнографічний туризм як інструмент для розвитку та відновлення України. Діяльність, методи, форми функціонування, соціальні зобов’язання перед суспільством об’єктів етнографічного та історико-культурного туризму в Україні.

Методи дослідження:

Порівняльно-історичний метод: Використовується для аналізу історичних змін та порівняння різних історичних періодів або регіонів. Цей метод дозволяє визначити розвиток етнографічного туризму в Україні, виявити тенденції та закономірності.

Описовий метод: Застосовується для детального опису об’єктів етнографічного туризму, їх характеристик та значення. Цей метод допомагає створити цілісну картину стану та особливостей етнографічних об’єктів.

Спостереження: Метод включає збір даних шляхом безпосереднього спостереження за об’єктами та явищами. Це дозволяє отримати фактичний матеріал про стан етнографічного туризму, поведінку туристів та місцевого населення.

Аналіз: Метод включає систематичне вивчення зібраної інформації для виявлення ключових аспектів та взаємозв’язків. Аналіз дозволяє глибше розуміти проблеми та можливості розвитку етнографічного туризму.

Класифікація: Використовується для впорядкування об’єктів та явищ на основі певних критеріїв. Це допомагає систематизувати інформацію про різні види та форми етнографічного туризму.

Системний метод: Передбачає комплексний підхід до вивчення етнографічного туризму як системи, що складається з взаємопов’язаних

елементів. Цей метод дозволяє враховувати всі аспекти та чинники, що впливають на розвиток туризму.

Дедукційний метод: Використовується для отримання висновків на основі загальних принципів та закономірностей. Це допомагає робити обґрунтовані прогнози щодо майбутнього розвитку етнографічного туризму.

Картографування: Застосовується для створення карт та схем, що візуально відображають розташування та особливості об’єктів етнографічного туризму. Цей метод дозволяє краще орієнтуватися в географічному розташуванні та взаємозв’язках об’єктів.

Фото та відео документація: Використовується для фіксації візуальних аспектів об’єктів дослідження. Це дозволяє зберігати точні зображення об’єктів та явищ, що досліджуються.

Джерела та література

Серед найбільш використаних можна виділити декілька так би мовити підгруп, вони між собою перетинаються та й само собою є ті які можна віднести до декількох підгруп.

Можна виділити більш термінологічні праці, в яких більше розкривається питання визначення значення терміну етнографічного туризму та його суті. До таких належать праці дослідників:

Дутчан О. розкривала теоретично-методологічні проблеми етнотуризму в Україні, висвітлює проблеми визначення термінології в українському етнотуризмі, історіографію та наукові підходи до його вивчення. Вона підкреслює необхідність чіткої дефініції етнотуризму в українському законодавстві. [1]

Карпенко Ю. В., Гвоздик Т. О. розглядали форми збереження та відродження історико-культурної спадщини через розвиток етнографічного туризму в Україні. [6]

У даній роботі важливою складовою є розгляд праць дослідників та вчених, які спеціалізуються на темі етнографічного комплексу "Фрумушика-

Нова". Це дослідження представляє зосереджену та детальну групу літератури, що охоплює різні аспекти культурної та історичної спадщини цього регіону.

Петрова Н. є провідним дослідником у цій галузі, і її роботи займають значне місце в даному дослідженні. Вона авторка декількох важливих наукових праць, які глибоко аналізують культурні аспекти "Фрумушики-Нова". Зокрема, стаття “"Frumushyka Nova": representation of Budzhak ethnic groups culture” [25] розкриває репрезентацію культурних груп Буджака через призму етнографічного комплексу. Вона досліджує, як "Фрумушика-Нова" служить платформою для збереження і популяризації культурного різноманіття регіону.[26]

Спільна праця Кушніра В.Г., Петрової Н.О. та Паларієва О.А. "Фрумушика-Нова (історико-етнографічний нарис)" є важливим історико-етнографічним дослідженням, що надає комплексний аналіз історії та розвитку цього етнографічного комплексу. Ця монографія описує створення "Фрумушики-Нова", її роль у збереженні культурної спадщини та її значення для регіону.[9]

У статті Петрової Н.О. "Туристично-рекреаційний потенціал полікультурного Буджака на прикладі комплексу етнографічного та зеленого туризму “Фрумушика-Нова”" авторка акцентує увагу на потенціалі цього регіону для розвитку туризму. Вона аналізує, як комплекс поєднує етнографічний і зелений туризм, сприяючи економічному та культурному розвитку Буджака.[11]

Євген Руденко у своїй розвідці “Ленін, Сталін, бринза. Як у бесарабському степу відродили знищене село” пропонує цікаву та різнобічну перспективу на історію та відродження "Фрумушики-Нова". Ця стаття представляє не лише науковий, але й публіцистичний погляд на значення цього комплексу для сучасного українського суспільства. В ній розкривається особиста мотивація, ідея та принципи створення та розвитку об’єкту.[19]

Таким чином, даний сегмент літератури є різноманітним і містить глибокі дослідження, які доповнюють один одного. Основний внесок у цю тематику зробила Петрова Н.О., яка своїми численними працями детально розглядає різні

аспекти етнографічного комплексу "Фрумушика-Нова", від його культурної репрезентації до туристично-рекреаційного потенціалу. Ці дослідження створюють всебічне розуміння значення "Фрумушики-Нова" як центру збереження культурної спадщини та розвитку туризму в регіоні Буджак.

На мою думку це одна з найцікавіших та різноманітній у собі груп.

Окремо варто розглянути сайтографію за даним питанням. До цієї категорії можна віднести статтю на сайті вікіпедії “Етнічний туризм” [2]. Стаття надає загальні відомості про етнічний туризм, його визначення, види та значення для культурного обміну і збереження традицій. Інформація подана досить коротко та стиснуто, без розкриття всіх аспектів, проблематики та особливостей етнічного туризму. Основу сайтографії складають сайти об’єктів етнографічного туризму, на який можна дізнатися основну інформацію, а також часто коротку історію об’єкта та спрямування напрямку його роботи. Не з усіма сайтами ми можемо зараз працювати, так як деяких сайтів вже немає, що пов’язано з окупацією, це сайт Зелених Хуторів Таврії, цей об’єкт є зруйнованим внаслідок російської окупації, й зараз об’єкту та сайту немає. Але так як ця тема досліджувалась мною протягом усього навчання на бакалаврській програмі, то я встигла опрацювати до повномасштабної війни та окупації Херсонщини інформацію з сайтів де була інформація стосовно Зелених Хуторів Таврії, а також неодноразово відвідувала їх, що дало можливість дослідити їх діяльність до знищення російськими окупантами.

Зовсім інша ситуація з сайтами тих об’єктів, які знаходяться в більшій безпеці, вони функціонують у звичному режимі. Де ми можемо дізнатися основну інформацію про певний об’єкт та умови його функціонування, вартість відвідання, або ж відпочинку на ньому та інших додаткових послуг. Також на них зазначена історія кожного з конкретних об’єктів, що є важливим джерело для відображення локальної історії.[3, 4, 5, 13, 23]

З основних моментів які варто підкреслити що дана тематика є мною опрацьована протягом усього навчання на бакалаврській програмі, відбувалися виступу на наукових конференціях, таких як:

- VII Всеукраїнська студентська науково-практична конференція “Науковий пошук студентів XXI ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук”
- XXXIX-й Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених “Краєзнавство у системі науки та освіти: досвід і перспективи”
- XL Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених “Краєзнавчі студії у вимірах сучасності, ретроспективі і перспективі”
- XIV Міжнародна наукова конференція “Етнічна культура в глобалізованому світі”
- XV Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених “Етнічна культура в глобалізованому світі”
- XLI Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених “Краєзнавчі студії з глибини років і до сьогодення (до 100-річчя створення Харківської комісії краєзнавства)”
- XVI Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених “Етнічна культура в глобалізованому світі”
- XVII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених “Етнічна культура в глобалізованому світі”
- XVIII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених “Етнічна культура в глобалізованому світі”
- Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю “Культура історичної пам’яті в Україні: наукові, культурні та освітні аспекти”

Також за результатами наукової діяльності, була здійснена публікація на тему: «Формування культурного простору пам'яті в Україні: досвід і виклики під час війни на прикладі етнографічного туризму». [16]

Отже, тема дослідження є актуальною та перспективною, й такою що потребує вивчення, розвиток й заглиблення в неї.

Розділ 1
ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕТНОГРАФІЧНОГО ТУРИЗМУ

Тенденції розвитку туризму є позитивними. Позитивно розвивається туристичний сектор економіки: кількість туристів у всьому світі, особливо у всіх туристичних регіонах, зростає, у туристичній сфері створюються нові робочі місця та їх кількість зростає, доходи від туризму зростають. Тому туризм займає домінуюче положення в сучасній світовій економічній системі і є важливою частиною розвитку світового ринку.

Повномасштабне вторгнення внесло свій незворотній вплив на туризм в Україні, включно з етнографічним та історико-культурним туризмом. Через певний час після початку повномасштабного вторгнення об’єкти які знаходяться відносно далеко від лінії фронту відновили свою роботу, й таким чином допомагають економіці країни жити та функціонувати.

На мою думку етнографічний та історико-культурний туризм для повоєнного відновлення країни, бо одразу задіюється декілька факторів, такі як економічний (сплата податків країні, донати, волонтерська допомога та інше) та просвітницький (особливо враховуючи зростання попиту на історія та культуру України). На даний час ми маємо проблематику ненормованості етнографічного туризму й відсутності контролю з боку держави те які об’єкти можуть включати такі моменти в свої назви. Але перед чим науковцям самим не завадило б унормувати ці терміни і поняття, так як у наукових роботах та статтях зустрічаються різні трактування, які в загальному мають схожий посил але й в певних аспектах відмінний посил у їх визначенні. Тому варто розглянути це питання.

Світові фахівці виділяють у сфері туризму близько п’яти найперспективніших видів туризму в XXI столітті , одним з таких є культурний туризм до якого входить й етнологічний туризм.

Етнологічний туризм має декілька назв, які між собою схожі за змістом, до таких назв відносяться: етнічний туризм, етнотуризм, етнографічний туризм, ностальгійний туризм. Часто у схожому розумінні розглядають сільський туризм.

Характеризуючи етнографічний туризм як складову культурно-пізнавального туризму, варто зазначити, що запропонований підхід до систем культурно-пізнавального туризму включає етнографічну складову. З чого ми бачимо що складовою культурно-пізнавального туризму є етнографічний туризм, з цим в певному плані варто погодитися, хоча етнографічний туризм деякі автори виділяють в вид туризму. Спершу для кращого розуміння розглянемо культурний туризм та з його основні аспекти.

Ще давно був відзначений зв'язок між туризмом та культурою, але саме з активним розвитком туристичної галузі в останні десятиліття, також почав приносити економічну вигоду, саме тоді почалося більш осмислене ставлення до взаємозв'язку між ними, дослідження та осмислення.

Пришвидшення розвитку туризму в певному плані обумовлює процес глобалізації, який сформувався в потужну галузь господарства. Також з часом сформувався новий тип туристів, які більш орієнтовані на те щоб дізнаватися нове для себе про самобутність культур й традицій в місцевого населення, пошук та пізнання історичної ідентичності, дослідження духовних надбань людства. Ці процеси викликають нові запити, з чого формуються й нові пропозиції, зокрема в культурному туризмі, якій формується на основі культури та її матеріальних й духовних цінностях. Культурний туризм також є методом сприяння процесам збереження культурної спадщини, створює та надає нові можливості для спілкування серед представників різних культур, сприяє процесам пізнання культури й культурної спадщини як країн та і окремих регіонів з їх регіональними особливостями. Інтерес туристів до культурної спадщини краю викликає у місцевих жителів гордість і спонукає до збереження національних традицій.

Близько 40% туристів визначає ціль своєї подорожі на основі культурної пропозиції, такі висновки ми можемо зробити з інформації поданої у звіті Всесвітньої туристичної організації (одна з установ ООН), що ще раз підкреслює важливість зв’язку між туризмом та культурою. Культурний туризм включає відвідування історичних, культурних або географічних пам'яток.

Культурний туризм є найпопулярнішим видом туризму і має найбільші масштаби. Основна мета таких подорожей - ознайомлення туристів з історією, архітектурою та мистецтвом; природні та етнічні особливості; життя сучасної людини тощо. Ну, а якщо розглянути більш наукову формулу культурного туризму то це відвідання історичних, культурних або географічних визначних пам'яток. [17]

Для кращого розуміння культурного туризму слід розглянути всі його аспекти докладніше. Його основна мета - ознайомлення з туристичними пам’ятками, такими як історія, архітектура, мистецтво, природні та етнічні особливості, сучасне життя людей. Культурний туризм має основні критерії :

1. Об’єкт є шедевром людської творчості.

2. Об’єкт демонструє значний взаємовплив людських цінностей в певний період часу або в певному культурному просторі, в містобудуванні, в архітектурі, в технологіях, в монументальному мистецтві.

3. Об’єкт має бути винятковим або бажано унікальним для певної культури або певної цивілізації, які можуть існувати або вже зникли.

4. Об’єкт є видатним прикладом які можуть ілюструвати значний період людської історії за допомогою архітектурних конструкцій, технологічного ансамблю або ландшафту місцевості.

5. Місце є видатним прикладом традиційної структури з традиційним використанням суші чи моря, а також прикладом культури (можливо й кількох культур) або взаємодії людини з навколишнім середовищем, особливо коли воно є вразливим через вплив незворотних змін.

6. Об'єкт прямо або суттєво пов'язаний з подіями, існуючими традиціями, ідеями, віруваннями, творами мистецтва чи літератури та має особливе глобальне значення.

До основних напрямків культурного туризму відносять :

- Через відвідування музеїв, історичних маршрутів й архітектурних пам’яток знайомство з різними епохами в історичному, архітектурному або культурному плані;
- Різні культурні заходи: музичних фестивалів, театральних, виставок, релігійних свят, реконструкцій, кінопоказів, тощо;
- Відвідування лекцій, семінарів, курсів на певну пов’язану тематику;
- Участь у фольклорних фестивалях.[17]

Основними принципами розвитку культурного туризму є постійний розвиток, підвищення рівня життя місцевого населення, збереження культурних і природних об'єктів, підтримка місцевої культури. Здійснюваний відповідно до принципів сталого розвитку туризм є важливим засобом забезпечення зайнятості населення та економічного розвитку регіону, а також збереження культурних надбань та участі в соціально-економічному розвитку.

Також можна виділити певні види об’єктів культурного туризму :

- Історичні - будинки, споруди, архітектурні комплекси, окремі гробниці та кладовища, важливі місця, пов'язані з важливими історичними подіями, життям і діяльністю видатних осіб, національною культурою та побутом;
- Монументальне мистецтво - твори образотворчого мистецтва, як окремі, так і пов'язані з архітектурними, археологічними чи іншими пам'ятками чи комплексами, утвореними ними;
- Архітектура - історичні центри, вулиці, житлові масиви, площі, архітектурні комплекси, пам'ятки давнього планування та архітектури, самостійні будівлі та пов'язані з ними твори монументального, декоративного та образотворчого мистецтва;

- Садово-паркового мистецтва - що поєднує ландшафт природній чи створений людиною з парковим будівництвом;
- Ландшафтні - природні території, які мають історичну цінність.

Культурний туризм - це культурний обмін, під час якого туристи та місцеві жителі вступають у контакт із культурними цінностями, навчаються та взаємодіють із ними. Важливим завданням музеїв є культурний туризм. На відміну від пам'яток, музеї можуть самостійно надати більшу частину інформації про себе та своє оточення. Культурний туризм допомагає зрозуміти процес національної та регіональної культури та культурної спадщини, перетворює культурне протистояння на діалог, сприяє охороні культурної спадщини, створює нові можливості для обміну між представниками різних культур. Почуття гордості та спонукання місцевого населення зберігати свої національні традиції, викликає зацікавленість у туристів до регіональної культурної спадщини.

Культурний туризм складається з двох основних компонентів: природна та культурна спадщина. Це особливі культурні ландшафти, пам'ятки архітектури, різні музеї, історичні міста та поселення, археологічні розкопки, ремесла, свята та місцева кухня.

Виокремлення культурного туризму, як окремого сектора в загальній системі туризму робиться за трьома ознаками:

1. Концептуальне розходження культурного туризму з іншими видами туризму полягає в характері діяльності туристів, що акцентує увагу на надбані нового досвіду та вражень задля забезпечення культурної потреби.
2. Ознакою що характеризує попит туристів залучених у культурний туризм, є їх особлива мотивація.
3. Характеристика пропозиції - особливих туристських ресурсів, які залучаються до процесу задоволення попиту в сфері культурного туризму.

Тепер, детально розглянувши поняття культурного туризму, перейдемо до питання - що таке етнічний туризм?

Вивчення наукової літератури з цього питання показує, що термін «етнографічний туризм» вживається рідко. Найпоширенішим терміном «народний туризм» і синонімами цього виду туризму є: етнокультурний, фольклорно-етнографічний, екологічний, корінний, аборигенний. [6]

На сьогодні існує ряд різновекторних підходів до визначення поняття етнотуризм, як в українській, так і в американській та європейській. Дана неузгодженість в термілогічному плані зумовлена науковим дискурсом стосовно термінологічних проблем у видовій класифікації туризму, а також відсутність закріплення та визначення даного поняття на законодавчому рівні.[1]

Етнічний туризм (ностальгічний туризм, етнографічний туризм, етнологічний туризм) - вид туризму, при якому туристи відвідують свої історичні поселення. Це поєднання туризму та етнографічної пригоди, що дозволяє пізнати культуру та історію місцевих жителів, збагатити свій духовний розвиток, зрозуміти традиції свого народу батьківщини та побути наодинці з природою. площа. Етнічний туризм пробуджує у місцевих жителів любов до культури, рідної мови, мистецтва та землі.

Аналіз тлумачень терміну «етнографічний туризм» дозволяє виявити етнографічний елемент у його основі.

Етнографічний туризм або етнотуризм ми визначаємо як вид культурно-пізнавального туризму. Його мета - ознайомлення з етнографічними можливостями, матеріальними і духовними елементами культури того чи іншого регіону. Однією з головних цілей етнографічного туризму є ознайомлення з етнічною культурою.

Наразі бракує єдиного підходу до визначення поняття національної культури через багатоаспектність самого явища та широкий спектр наукових напрямків, присвячених його дослідженню. Тим не менш, на сьогодні існує небагато спеціалізованих загальних досліджень, присвячених розгляду багатьох

грандіозних аспектів цієї проблеми. З одного боку, ресурси етнічного туризму слід розглядати не як цілісну культурну спадщину певної географічної одиниці, а лише як компоненти, які представляють її національні особливості та справжні складові. З іншого боку, поняття національного культурного ландшафту як сукупності нерозривних і взаємозалежних природних умов, духовної культури і матеріальної культури абсолютно повно відображає сутність туристичних ресурсів.[1] Отже, існує методологічна проблема термінологічного визначення поняття, це питання частково залишається відкритим для дослідження та подальшого вирішення.

Розділ 2
ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ЕТНОГРАФІЧНОГО ТУРИЗМУ

Варто почати з поняття етнічний туризм, який часто ототожнюють з етнографічним туризмом. Але в той же час вони мають певні відмінності, з чого ми можемо сказати що вони мають спільне коріння, й якраз на цьому прикладі ми можемо помітити проблематику відсутності чітко визначених термінів та норм. Отже розгляньмо те що ми можемо вважати етнічним, а що етнографічним туризмом:

Етнічний туризм може бути:

- Внутрішній - жителі міст відвідують внутрішні райони і знайомляться з діалектами, народними звичаями, побутом, культурою та мовою корінного населення;
- Зовнішні - пов'язані з відвідуванням історичної батьківщини чи місця народження родича.

Останній варіант часто називають ностальгічним туризмом і поширений у багатьох частинах світу, включаючи Ізраїль, Вірменію, Грецію, Україну та Італію. Якщо говорити про ностальгічні тури, то одним із таких підвидів туризму є відвідування родичів та друзів. Однак цей вид туризму не для всіх, так як більшість людей не мають родинні зв'язки з країною, куди вони подорожують.
Етнічний туризм може бути представлений декількома різновидами:

- ❖ Традиційний - включаючи відвідування існуючих поселень, які зберегли певні особливості культури та способу життя народу;
- ❖ Музейний - музеї, де відвідувачі можуть ознайомитися з народним побутом, у тому числі під відкритим небом;
- ❖ Ностальгічний - характеризується бажанням людей відвідати та дізнатися про історію місця, де народилися їхні предки;

- Аборигенний - це той який являє собою туризм з залученням представників корінного населення. Етнічний туризм - чудовий спосіб як для науковців, так і для любителів дізнатися про своє коріння та дослідити історію своїх народів. Завдяки такому нововведенню турфірм багатьом вдалося навіть знайти далеких родичів за кордоном. Іноді люди відвідували місця, де жили їхні батьки чи діди, чи були вигнані звідти в молодості. [2]

Учасниками етнічного туризму часто є люди старшого віку, які подорожують на місця своїх колишніх поселень. Етнічний туризм, який в народі часто називають ностальгічним туризмом, - це вид туризму, який здійснюють туристи в історичних місцях проживання. Поєднання туризму та етнодосліджень дозволяє познайомитися з культурою та історією місцевого населення, збагатити свій духовний розвиток, дізнатися про традиції народу свого походження та побути наодинці з природою краю. Етнотуризм пробуджує у місцевих жителів любов до своєї культури, рідної мови, мистецтва та країни.

Поняття етнографічного туризму часто ототожнюють із ностальгійним туризмом. Цю ситуацію, зокрема, можна пояснити тим, що туристи, які зацікавлені звичаями та культурою певного етносу, в першу чергу, хочуть дізнатися про ті народності з якими в них є хоча б які-небудь генетичні зв'язки. Основний зміст етнографічного туризму полягає у відвідуванні етнографічних регіонів для задоволення їх матеріальних і духовних потреб.

Фундаментальними для цього є такі поняття, як етнос, які стосуються культури та повсякденного життя народу, як-от національний одяг, тисячолітні традиції, мова, етнічна кухня, мистецтво та менталітет. Однією з головних причин виникнення етнографічного туризму є бажання пізнати інші країни та їх народи, етнічні групи, що проживають на їхній території.

Особливості етнографічного туризму:

- кожен може подорожувати в будь-який куточок світу, незалежно від віку, статі, статусу чи інших характеристик;
- визначається своєю неординарною формою;

- має зовсім інше емоційне насичення.

Етнографічний туризм поділяється за класифікаційними ознаками :

1) за масштабом;

2) за мотивами;

3) за тривалістю.

Отже, етнографічний туризм можна виділити за мотивацією та спрямованістю в наступних його формах:

- Наукове дослідження – це подорож, здійснена з метою вивчення та аналізу етнографічної групи на історично-етнографічній території з метою подальшого вивчення її традицій та домашньої культури;
- Сентиментальні або ще його називають ностальгічними - туристичні поїздки з метою відвідування родичів або їхніх нащадків з метою відновлення родинних зв'язків;
- Пізнавально-етнографічний – вид туристичної подорожі, метою якої є задоволення пізнавальних потреб, інтересів до тієї чи іншої етнографічної групи

Отже, робимо висновок, що етнографічний туризм є однією з найважливіших форм поширення культури нації, а завдяки своєму великому культурно-освітньому потенціалу посідає важливе місце в суспільному житті. Також є певні об’єкти які важко віднести конкретно до якоїсь категорії, але вони є тісно пов’язані та невід'ємні від етнографічного туризму. До цього ми можемо віднести етнопарки, музеї під відкритим небом та об’єкти історико-розважального туризму.

Історико-розважальний туризм - це вид туризму, який поєднує історичні екскурсії з відпочинковою діяльністю. Цей тип туру спрямований на ознайомлення з історією та культурою місцевості, а також на розваги та відпочинок для туристів.

До історико-розважального туризму можна віднести відвідування історичних місць, музеїв, пам’яток, старовинних замків і фортець, історичних

міст і містечок, культурно-мистецьких архітектурних центрів. Також можлива організація тематичних турів, присвячених певним історичним періодам або конкретним подіям.

До розважальної частини історико-розважального туризму можна віднести відвідування ресторанів, кафе, барів національної кухні, вечірки в історичних будівлях або вулицях, традиційні концерти, театральні вистави, екстремальні та спортивні розваги, й інші види розваг.Такий вид туризму є дуже популярним, після чого він дає можливість об’єднати пізнавальну складову з відпочинком та розвагами, що дозволяє туристам насолоджуватися подорожжю та бачити більше про історію та культуру місцевих жителів.

Наступна категорія об’єктів це етнопарки. Чіткого визначення що таке етнопарки немає, здебільшого майже кожна людина трактує його по-своєму, що надає поле для спекуляцій на питані етнічності в бізнесі. Тож розглянемо досить узагальнене визначення та що з себе представляють етнопарки. Етнопарк - це територія, яка відтворює традиційну атмосферу проживання певної етнічної групи, на якій розміщені традиційні споруди, зразки народного мистецтва, предмети побуту та інші культурні реліквії, що відображають культурну спадщину етнічної групи. Етнопарки можуть бути використані як місця для відпочинку туристів та пізнавального туризму.

В етнічних парках можна створити різноманітні зразки традиційної архітектури, такі як ферми, церкви, форти, млини, храми та інші споруди. Також в Етнографічному парку можна побачити зразки народного мистецтва, такі як вишивка, різьба по дереву, вироби з глини, текстилю та інших матеріалів. У деяких етнопарках можна скуштувати етнічні смаколики, взяти участь у Національному святі та відчути атмосферу традиційного побуту.

Етнопарки можуть бути цікаві для дослідження етнокультурної спадщини та для туристів, які хочуть пізнати етнічні культури та традиції. Ці туристичні об’єкти можуть сприяти захисту та популяризації культурної спадщини народу, а також розвитку туризму в регіоні.

Схожими на етнопарки є музеї під відкритим небом, Але все ж таки вони мають різний емоційно-моральний посил.

Музеї просто неба - це музеї, які відтворюють традиційні села, поселення та господарства певної етнічної групи. Такі музеї відображають різні аспекти життя і культури народу, який вони представляють. Музеї під відкритим небом зазвичай розташовані на великих територіях і демонструють різні зразки архітектури, господарських будівель і предметів побуту, характерних для історичного періоду певного регіону або етнічної групи. Відвідування таких музеїв під відкритим небом - це чудовий спосіб дізнатися про традиції, звичаї, культуру та історію народу та зануритися в автентичну атмосферу життя в певному регіоні або періоді. [7]

Отже, музей під відкритим небом та етнопарк - це дві різні концепції, які можуть перетинатися у своїх завданнях та експонатах, але мають різні акценти. Та як на мене етнопарк це більше про не більш спрощене та ненав’язливе сприйняття культури та традицій, так як є допоміжний розважальний елемент. Також це може допомогти з пізнанням власної культури та історії з дитинства, бо музеї часто не цікаві дітям через відсутність інтерактиву.

При тому потрібно відмітити що самі по собі музеї під відкритим небом є більш інтерактивним ніж більшість звичайних музеїв в Україні, які здебільшого ще мають радянську структуру музеїв. Хоча за останні роки наші музеї активно почали змінювати та відходити від тієї системи устрою музеїв що була раніше. Також молодь зараз почала активніше цікавитися музеями, та зокрема нестандартними музеями наприклад такі як музеї під відкритим небо та етнопарки.

Розділ 3
ПРИКЛАДИ ОБ'ЄКТІВ ЕТНОГРАФІЧНОГО ТУРИЗМУ

3.1. "Фрумушика Нова". Фрумушика-Нова - це унікальний на півдні України туристичний об'єкт і музейний історико-етнографічний комплекс просто неба, про це вже є окремі дослідження. До того ж, це унікальне місце знаходиться по суті в екологічному заповіднику - Буджацькому степу з притаманною для нього флорою і фауною. [3]

Якщо дивитися на адміністративне розташування Фрумушики-Нови то це в колишньому Тарутинському районі Одеської області (суч. Болградський район), на території колишнього військового полігону. Колись тут випробовували новітнє озброєння СРСР, а зараз відроджуються старі традиції пастухів, виноробів і хліборобів унікального Тарутинського степу. [13]

Тут зберігають пам'ять про навколишні села, на місці знаходження до зруйнування радянською владою яких після Другої світової війни організували військовий полігон площею 24,5 тисячі гектар. Група сіл - Гофнунгсталь, Кантемир, Зурум, Рошія і Фрумушика-Нова зникли з карти Тарутинського району улітку 1946 року при створенні військового полігону. Людей виселили, а дома зрівняли з землею танками, й влаштували на цих землях стрільбища з артилерії. [9]

Влада знищувала не тільки будівлі, але й сільські громади, їхнє господарство та звичаї. Психологічний удар відчули представники трьох поколінь: якби діти, їхні батьки, діди й бабусі не оселилися з молдаванами чи представниками їх етнічних груп, вони б втратили малу батьківщину й опинилися в іншій ситуації, в деяких випадках мовній, іноземна культура інша. Вони пройшли важкий іспит на виживання. Навіть у молдавських селах цих іммігрантів сприймають як «не своїх» і дають відповідні імена. Історико-етнографічну характеристику поселення досліджено в монографії «Фрумушика-

Нова (Історико-етнографічний нарис)», яка присвячена опису та реконструкції традиційної побутової культури до виселення. [11]

На даний момент Фрумушика-Нова відома, в основному, як туристичний об’єкт, чи об’єкт зеленого туризму, як рекреаційна база для сімейного відпочинку.

На Фрумушиці-Новій як і на будь якому об’єкті туризму є можливість придбання фірмових сувенірів. Також є можливість скуштувати та придбати вино, настоянки, закрутки та м'який сир (бринзу), що виготовленні за традиційною рецептурою з екологічно чистих та натуральних продуктів.[9]

Туристичний комплекс Фрумушика-Нова можна назвати унікальною історико-етнографічною навчальною лабораторією, оскільки тут зібрані унікальні етнокультурні пам’ятки щонайменше восьми груп населення, таких як українці, болгари, гагаузи, євреї, молдовани, німці колоністи, росіяни, старовіри. Матеріально-технічна база Фрумушики-Нова готова до проведення науково-практичних семінарів з підготовки та підвищення кваліфікації туроператорів, включаючи міжнародний рівень, зокрема з країнами-сусідами - Румунією та Молдовою. [10]

З 2015 року Фрумушика-Нова стала базою для проведення етнографічної практики студентів історичного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова (з січня 2018 року – факультету історії та філософії), в процесі якої студенти і викладачі вивчають етнічну історію краю, накопичують унікальний етнографічний матеріал для повноцінного духовного розвитку особистості.

Факультет отримує нові можливості для підвищення теоретичної підготовки істориків, етнологів, археологів, а також вчителів історії та народознавства. Це особливо актуально, оскільки навчальні заклади різних рівнів потребують краєзнавчих досліджень. Учні загальноосвітніх шкіл і студенти вищих навчальних закладів, як майбутні громадяни суспільства, повинні мати глибші знання про історію та культуру свого регіону.

Також у Фрумушика-Нова проводяться різноманітні етнокультурні фестивалі й реконструкції традиційних свят, наприклад свято Івана Купала.

По Олександру Паларієву (власник Фрумушика-Нова) видно що він живе цією справою, це дійсно для нього та його синів має велике значення. Цей комплекс окупився лише декілька років тому. Коли перебуваєш на Фрумушичі-Новій видно що це робилося з душею наміром щоб усе було найкращим. Там можна побачити багато чого унікального, більшість з цього немає аналогів ні в Україні ні у світі. До цього можна віднести чабан велетень, радянський стоунхендж, садиби характерні різним народам колись проживаючим на цих територіях, червоно книжні тварини. Також зараз там будується реконструкція вітряного млину.

Цікавим та надзвичайно багатим є краєзнавчий музей комплексу та власне етнографічний музей просто неба “Бессарабське село Фрумушика-Нова”. Краєзнавчий музей, експозиція якого репрезентує історію Буджака. В “Бессарабському селі «Фрумушика-Нова” завдяки зусиллям науковців та засновника представлені етнографічні комплекси, що відображають побут і традиційну культуру етнічних груп населення південної Бессарабії. Туристи мають змогу ознайомитися з етнічними садибами XIX–XX ст., що репрезентують самобутню культуру українців, молдован, болгар, гагаузів, росіян, німців, євреїв. Кожна садиба - це реконструйований мікрокосмос житла та його внутрішнього оздоблення з деталями інтер’єру, предметами побуту, зразками одягу. Експонати були зібрані в навколишніх населених пунктах, зокрема тих, куди виселяли жителів Фрумушики в 1946 році.[25]

Спеціалізація господарської діяльності зумовила практики меморіалізації, так, під час відвідування Фрумушики-Нова туристи мають можливість побачити найбільший гранітний пам’ятник в світі “Чабан Фрумушики-Нова”. Монумент офіційно став самим великим в світі та був внесений до Книги Рекордів Гіннеса, а також до Національного реєстру рекордів України. Висота пам’ятника - 16 метрів 43 сантиметра (17,93 м з постаментом), вага 1080 тон. [9]

Відвідувачам комплексу Фрумушика-Нова також пропонується своєрідний «радянський Стоунхендж»: “Музей пам'яток соцреалізму”. Статуї Леніна, Сталіна, Троцького, Горького, Дзержинського стоять посеред степу, ніби радянський Стоунхендж. На даний момент тут зібрали 130 істуканів.

Важливо також зазначити що більшість пам'ятників були придбані ще до декомунізації. На хвилі ленінопаду, що прокотився Україною після Майдану, зібрав близько 5% своєї монументальної колекції. [19]

Фрумушика-Нова є унікальним об’єктом етнографічного та сімейного туризму в Україні. Слід ще зазначити, що сюди важко дістатися, краще їхати в суху погоду. Туди можна їхати як на один день на екскурсію, так і просто приїхати відпочити на базу відпочинку. На мою думку кожен зможе віднайти щось своє особливе.

В комплексі розміщені господарські і житлово-побутові споруди, максимально адаптовані до умов Степу, а господарська діяльність в її унікальних формах перетворює їх на особливо привабливий туристичний об’єкт. Природні умови дельти Дунаю визначили основні пріоритети господарства населення, зокрема і вівчарство, а відтак сформували відповідну культуру. Традиційні та архаїчні прийоми виготовлення бринзи та інших страв, вовняних виробів, утримування худоби використовуються й сьогодні і викликають підвищений інтерес у туристів.[11]

Завдяки таким комплексам, як Фрумушика-Нова, на Одещині можна застосовувати різні форми та методи етнотуризму. Однією з них є рідкісна для нашого часу форма спостереження за системою життєдіяльності населення.

Оскільки на території комплексу відтворено не тільки історико-етнографічну, але й рекреаційну складову частину, поєднання відпочинку з пізнанням історії і культури населення краю розкриває перед регіоном оптимістичні перспективи.Важливо, що “Фрумушика-Нова” забезпечує збереження та популяризацію культурної спадщини, що є важливими для національної ідентичності та культурного розвитку. А також виконують усі свою

соціальні зобов'язання пов'язані з позиціюванням себе цим видом об'єкту туризму.

І на останок для кращого розуміння об'єкту та його філософії заглибимося трохи в його історію створення. На початку ні про який об'єкт туризму не йшлося. Це була овеча ферма овець караульської породи, найбільша в Європі. Туди приїжджали представники бізнесу з усього світу, так виникла потреба у готелі для ночівлі та відпочинку.

До цього ще додався моральний аспект, у вигляді обіцянки Олександра Паларієва своєму батькові відновити село, з якого його родина свого часу була виселена радянською владою. Він виконав свою обіцянку, а також допоміг у збереженні та репрезентації побуту і традицій народів й етносів що населяють регіон.

Окрім самого об'єкту туризму, у них також є ресторани з характерною кухнею для Бессарабії в Одесі Україна, та ресторан української кухні в Софії Болгарія.

3.2 "Зелені Хутори Таврії". Зелені хутори Таврії - це колоритний історико-розважальний комплекс, який знаходяться між такими містами як Херсон та Гола Пристань. Якщо дивитися по карті то можна побачити що зараз територія на якій вони знаходяться є тимчасово окупованими, й як зазначав власник Рибацького хутору те що на даний момент вже відомо що принаймні зараз окупаційних військ на об'єкті немає, але цілісність всіх будівель під питанням, й дивлячись на те що відбувалося вже на звільнених територіях то можливо припустити що скоріш за все окупанти могли там замінувати, що фактично несе ризик зруйнування більшої частини комплексу. Але так як на даний момент ця територія є окупованою то правду про стан та те що відбувається у комплексі ми зможемо дізнатися тільки вже після деокупації ще окупованої частини Херсонської області.

З відомостей від військово службовців, то є велика ймовірність розташування окупаційних російських довкола об’єкту, яке при цьому було укладено після підриву російськими спецслужбами та військовими Каховської ГЕС. Після цієї трагічної події в історії існування об’єкту історико-розважального туризму “Зелені Хутори Таврії” про його відновлення після деокупації вже не йдеться. Це об’єкт який вже лишився в історії, залишив свій світлий спогад в пам’яті та серцях його відвідувачів. Тому важливо говорити про те що було ще нещодавно, бо ніколи не знаєш коли це можуть знищити.

Зелені Хутори Таврії - це був єдиний в східній Європі комплекс, розташований в Таврійської лісостепової зони, що демонструє Україну в своїй історичній і культурній мініатюрі. Територія хуторів займала більше 100 гектар.

Як інколи говорили на самих хуторах що вони з’явилися на місці стародавніх хуторів, які існували тут до початку 20-го століття, на даний момент це не має археологічної фіксації, але якщо придивлятися до ґрунту коли прогулюєтесь околицями хуторів то ця історія здається досить правдивою. На час до війни власники одного напевно найбільшого з хуторів Рибацького почали піднімати питання потрібності проведення там археологічних досліджень.

Перейдемо до розгляду стану комплексу який був до початку повномасштабної війни, а вже після де окупації території можна буде побачити наслідки окупації та глобального злочину проти людства підриву Каховської ГЕС. Окрім свіжого та чистого повітря, зелених гаїв та наспівів пташок, Зелені Хутори Таврії пропонували познайомитися з народними ремеслами та культурою України. По всій території комплексу було “розкидано” безліч хуторів. Майстер хутора зустрічав гостей, розказував про ремесло та демонстрував свою майстерність, в нього можна було пройти майстер-клас та зробити подарунок або оберіг власними руками. Для дітей, крім майстер-класів, на хуторах було багато цікавого: лавка з готовими сувенірами та подарунками, гойдалки, басейни, катання на печі та на квадроциклах, водні канали для купання, танцювальний майданчик. Й звичайно ж, на Зелених Хуторах Таврії, можна було

поїсти смачного обіду, що складався з українських страв: борщ, пампушки, свіжі овочі, пюре з картоплі з м’ясом, узвар. Або з’їсти свої страви, які привезли з собою, достатньо знайти затишний куточок для розташування, а таких куточків на хуторах - безліч. На території усіх хуторів знаходяться скважинини з яких у будь який час можна було попити смачної та свіжої водички. Звичайно що для бажаючих, на Зелених Хуторах Таврії є можливість залишитися на ночівлю у будиночках чи поставити власний намет й відпочити на природі скільки захочеться. Ночівля організовується на таких хуторах як Рибацький та Мистецький.

А тепер перейдемо до більш детального розгляду того що було там до війни, а що там зараз ми дізнаємося пізніше після деокупації.

- Хутір гончара. Гостей познайомлять зі стародавнім народним ремеслом - гончарством. Ви станете свідками дивовижного дійства й побачите, як з аморфного шматка глини народжуються різноманітні вироби. Гості зможуть виготовити глиняну тарілку або глечик власними руками й забрати сувенір із собою.
- Садиба коваля. Особливо цікаво тут буде школярам. Майстер розповість про таємниці й тонкощі ковальського ремесла та традицій, після чого ви спробуєте виготовити металеву підкову або інші прості ковальські вироби власноруч.
- Стрілецький двір. Гостям розкажуть про історію козацтва, озброєння тих часів і стародавні звичаї. У садибі ви побачите давній сонячний годинник і ярмарковий стовп. Усі охочі зможуть постріляти з рогатки, лука, кинути спис і навіть «сюрикен» японських ніндзя.
- Козацький хутір. Якщо ви цікавитеся історією українських грошей - вам сюди. Господар садиби розповість про виникнення перших купюр, їхні особливості та технологію виготовлення. Звичайно ж, відвідувачі зможуть виготовити монету на щастя.

- Кінний двір. Якщо хочете покататися верхи, то приїжджайте в Зелені хутори Таврії, тут буде нагода ближче познайомитися з цими чудовими тваринами. А ще тут ви можете зробити яскраві й неповторні фото. Діти особливо зрадіють їзді верхи тернистими доріжками. Також можна погладити й погодувати тварину - малеча буде в захваті.
- Медова садиба та розпис пряників. Ви дізнаєтеся про традиції виготовлення меду й культуру його вживання. Можна продегустувати різні види меду і придбати найсмачніші сорти. Також ви можете взяти участь у майстер-класі з розпису пряника, який можна буде забрати його із собою як сувенір.
- Рибацький хутір. Якщо ви полюбляєте екстрим, тоді вам саме сюди. Тут розташоване найбільше мотузкове містечко півдня України. Траси різної протяжності (від 80 до 200 метрів) і рівня складності. До війни містечко постійно розширювали. Також присутній дитячий мотузковий парк у вигляді різноманітних «лазілок» на півметровій висоті. Дітвора могла награтися тут досхочу, без обмежень за часом. Також багато емоцій можна було отримати проїхавшись «тарзанкою» над озером на висоті п'ятиповерхового будинку. Протяжність троса - 110 метрів, швидкість спуску 80 км/год - незабутні емоції було гарантовано. Також присутній скаладром із підйомами різної складності. Звичайно що на хуторі є можливість займатися риболовлею, скуштувати смачні квас та каву, по засмагати на сонечку, поплавати у водоймах, й покататися на катамаранах та човниках. Також на цьому хуторі до війни кожного року організовувалися дитячі та дорослі табори, де можна було цікаво та з користю провести час.

З того що важливо відмітити що частина з інструкторів та працівників на Рибацькому хуторі колишні та нинішні військовослужбовці, які захищали та захищають нас зараз, також багато хто з них зараз волонтери та допомагають військовим та мирним мешканцям Херсонської області. Ми бачимо то через війну відбулося знищення об’єкту, а окрім цього й моральний злам людей які створювали цей об’єкт та його атмосферу.

Ще рік тому коли ще була ймовірність того що фактично увесь комплекс доведеться відбудовувати заново. Але перед відновленням після деокупації територія потребуватиме розмінування. Зараз дуже мало інформації про стан об’єкту так як він знаходиться на окупованій території, й навіть власники комплексу не мають можливості дізнатися у якому стані все там, тому збитки які нанесли росіяни буде можливо тільки після перевірки та за потрібністю розмінування території. А вже зараз власники кажуть що розуміючи наслідки підриву російськими військовими Каховської ГЕС відновлення об’єкту відбуватися не буде. Також діє фактор тривалості окупації російськими військами території, й розуміння того що вже немає куди повертатися після деокупації. На даний момент в регіоні тривають активні бойові дії, під час яких скоріш за все буде знищено того що могло вцілити за цей час.

На прикладі Зелених Хуторів Таврії після де окупації, можна буде наглядно побачити відношення російських окупантів до нашої культури та історії.

Якби була можливість відновити Зелені Хутори, вони могли б стати одним із символів стійкості як херсонців, так і всіх українців разом.

Важливо підкреслити що до окупації Зелені Хутори Таврії повністю виконували свої соціальні зобов’язання які несе за собою їх позиціювання як об’єкту історико-розважального туризму, демонструючи та навчаючи людей традиційним ремеслам місцевого населення.

3.3. Етнопарк “Гуцул ленд”. Етнопарк “Гуцул Ленд”, одне з найбільш відвідуваних місць на території курорту Буковель. Тут в одному місці зібралися різні майданчики для відпочинку та розваг, так і для ознайомлення з місцевою історією та культурою, які сподобаються дорослим та дітям. [3]

Сам етнопарк ми можемо де-факто поділити на дві основні складові, такі як етнографічно пізнавальна та природно розважальна. Більш детальне знайомство ми почнемо з етнографічно пізнавальної частини.

Хоча ця частина є музеєм під відкритим небом, вона відрізняється від звичайних музеїв своєю інтерактивністю з гостями. Ви можете відвідати хату, якій близько 200 років, сісти на лаву та дивитися, як горить вогонь у печі, змолоти борошно з пшениці у жорнах, виготовити доріжку на справжньому ткацькому верстаті, спостерігати за процесом приготування сиру в сироварні та навіть взяти участь у театралізованій виставі гуцульського весілля. Такі аспекти дозволяють на практиці відчути культуру та життя наших предків, сприяючи їх збереженню. [12]

Тут представлена унікальна колекція пам’яток народної дерев’яної архітектури XIX - початку XIX ст. Дбайливо розібрані та перевезені з найвіддаленіших куточків Українських Карпат. Однією з найстаріших пам’яток є будинок з села Рожанка на Львівщині 1860-1880-х років, який дивом зберігся завдяки зусиллям останнього власника Петра Бахура. Дуже цінним музейним експонатом є гуцульська хата заможного пастуха із села Ворохта кінця XIX ст. Шедевром народної архітектури та особливою гордістю національного парку є Гражда - закрита споруда. [4]

У столітніх дерев'яних хатах ретельно відтворено інтер'єр, побутові речі та твори народного мистецтва, що передають унікальну атмосферу, традиції та дух того часу.

Там дозволено торкати та фотографувати усе, що є додатковим зацікавлючим фактором, а також безкоштовною рекламою етнопарку та популяризацією культури й традицій коли відвідувачі публікують фотографії у своїх соціальних мережах. Додатково важливо підкреслити те що той факт що усе можна чіпати спрощує відвідування з дітьми, та дає змогу для батьків більше насолоджуватися пізнанням культури та традицій, а не бути постійно сконцентрованими на тому щоб дитина випадково нічого не взяла у руки. Це не означає що тут взагалі не треба слідкувати за своїми дітьми, це про те що вам під час відвідування не потрібно фокусуватися лише на дитині та її діях.

Тут також мистецька галерея “Скриня”, де представлено народне мистецтво, український кіноклуб, який щодня показує всесвітньо відомі фільми. Також до етнографічно пізнавальної частини ми відносимо креативний простір - зону для творчих майстерень та пізнавальних майстер-класів. У цьому унікальному місці ви поринете в атмосферу тієї епохи, відчуєте традиційний дух Карпат та навчитеся зникаючим народним промислам і технікам. Багато людей у буденному житті рідко знаходять час щоб зайнятися творчістю, й саме під час відвідання подібних об’єктів простіше знайти час на це, бо майстер клас вже є готовим та продуманим, матеріали куплені, обладнання підготовлене, плюс присутність людини яка все пояснить та допоможе. Саме подібні майстер класи дарують незабутні емоції, а виріб зроблений власними руками буде нагадувати про відвідування етнопарку. [24]

Тепер ми можемо перейти до іншої невід’ємної частини цього етнопарку контактний зоопарк, де живуть у природних умовах свійські, екзотичні, дикі тварини та птахи, від яких будуть у захваті не тільки діти, а й дорослі. Там вам рекомендується підходити до тварин і спілкуватися з ними.

Потрапивши сюди, ви будете здивовані наскільки швидко вас поглинуть позитивні емоції і и забудете задушливі міста. У Вас є можливість нагодувати чотирирогих баранців, овечок із заячими вухами, погладити непосидючих кізочок, сфотографувати благородних муфлонів та дивуватись кудлатим корівкам, й це ще не весь перелік тварин. [9]

Контактний зоопарк буде корисним для розвитку і виховання дітей, адже в такому середовищі вони отримують можливість побачити тварин не крізь грати кліток, а у безпосередній близькості. При вході в етнопарк також можна придбати натуральний та вітамінний корм для тварин й годувати тварин.

Місія етнопарку полягає у збереженні зникаючих традицій та унікальної спадщини народної культури Українських Карпат. [4]

Важливо підкреслити що цей етнопарк є досить молодим та динамічним створений у 2019 році, й він продовжує постійно рости та розвиватися.

У майбутньому планується втілити в життя ще більше креативних та оригінальних ідей: фестивалі, воркшопи та багато іншого.

Дуже важливо коли власники та працівники розуміють моральні та соціальні зобов’язання перед суспільством. А також значення подібних об’єктів для розвитку, збереження та популяризації історії та культури України.

3.4. Музей під відкритим небом “Muzeul Maramureșului”. Музей під відкритим небом "Muzeul Maramureșului" знаходиться в Румунії, в селі Сігету Мармацією. Цей музей є одним з найбільших музеїв під відкритим небом в Румунії та Європі. [23]

Сучасна структура музею вписує його як тип серед музейних комплексів, що є національно репрезентативними для кожної історичної провінції країни: Музей Молдови в Яссах, Музей Буковини в Сучаві, Музей Олтенії в Крайові, Музей ім. Банату в Тімішоарі, Музей країни Крішурілор в Орадя, Музей Трансільванії в Клуж-Напока та ін. [23]

Він складається з більш як 100 будівель, які представляють традиційний стиль життя та архітектуру Марморощини. Тут можна побачити традиційні мармарошські будинки, криниці, церкви та інші будівлі, де відтворено побут та ремесла місцевого населення минулих століть.

В музеї зберігаються предмети побуту, інтер'єру та одягу місцевих жителів, які були зібрані з різних куточків Марморощини. Тут також можна побачити виставку народних засобів транспорту, млини, хліви та інші споруди, які використовувалися у повсякденному житті місцевого населення.

Всі будівлі в цьому музеї є автентичними та перевезені туди з усіх куточків регіону Марморощини, та в повному об’ємі демонструють буденність та культурні особливості місцевого населення.

Музей містить також різноманітні експозиції народного мистецтва, зокрема різьблення по дереву та народну тканину, що дозволяє відвідувачам ознайомитись з традиційними ремеслами та мистецтвом Марморошчини. [23]

На території музею проводяться різноманітні заходи та фестивалі, на яких можна побачити традиційні танці, пісні та ремесла місцевих жителів. Музей під відкритим небом "Muzeul Maramureșului" є важливою частиною культурної спадщини Румунії та Європи, яка допомагає зберегти традиції та культуру місцевого населення.

3.5. Етнопарк “Нью-Васюки”. Через відсутність чітких визначень та норм що саме може вважатися етнопарком. А враховуючи зростання популярності та попиту у суспільстві на історію та культуру, деякі необізнані власники бізнесу можуть використовувати представку етно задля привернення уваги більшої кількості людей та заробітку грошей.Прикладом такої ситуації скоріш за все є етнопарк “Нью-Васюки”.

Де від етнопарку здебільшого лише назва, та навіть вони самі інколи в соціальних мережа називають себе парком розваг, що більше їм підходить.

Скоріш за все суть полягає в офіційній назві об’єкту та початкових задумах, але в реалізації вийшло досить інше.Тож розглянемо що з себе представляє етнопарк “Нью-Васюки”, та чому назва етнопарк для нього є досить недоречною, й краще його класифікувати як парк розваг або місце для сімейного відпочинку.Всього пару кілометрів від міста Одеси, біля селища міського типу Великодолинське Одеської області, знаходиться етнопарк Нью-Васюки. Вони самі позиціонують себе як острівець етнокультурної спадщини, що не сходиться з реальністю. [5]

Там ви можете побачити «Страусине подвір'я» нікого не залишило байдужим. Ви зможете погодувати їх, а якщо пощастить, то й побачити унікальні танці, виконані з особливою грацією і знанням справи. А також міні зоопарк, де можна побачити як сільських тварин, так і тих хто у звичайному житі живе у дикій природі. [5]

Ремісничa село - це центр культурних спадщин і ремісничих секретів, які передаються з покоління в покоління.[5]

Де-факто це декілька будівель де представлено гончарство, миловаріння, свічкова майстерня, кузня та будиночок склодува, при тому варто зазначити що останні два частину року відсутні про що вони ніде не повідомляють. Ми бачимо що вибір ремесел досить малий, особливо якщо порівняти з кількістю представлених ремесел та майстер класів на “Зелених Хуторах Таврії” про які вже йшлося раніше.

Крім того там ви можете придбати різні товари і сувеніри, такі як, страусове яйце, різні вироби зі шкіри, шкаралупи і пір'я. Незвичайний антикваріат, дизайнерські роботи і твори мистецтва. [5]

Також є такі розважальні фрагменти такі як підвісні мости, лабіринт із рапанів, невеликий аквапарк, декілька різних батутів та дитячих майданчиків, тролеї, каньйон зі скульптурами динозаврів та виставка з декількох старих літаків ти гвинтокрилів.

Поїсти там можна в реберні на вулиці, або в ресторані “12 стільців”, але якщо ви думали що зможете поїсти традиційні місцеві страви то ви будете розчаровані бо тут звичайна стандартизована європейська кухня, єдине що тут більш менш унікальне зі страв це ті в які додають страусове м'ясо або яйця. А більшу частину території займають альтанки для шашликів.

Тобто ми прекрасно бачимо що цей об’єкт не підходить під загальні поняття та уявлення що з себе має представляти етнопарк. Якщо не дивитися на назву то ми отримуємо парк розваг для сімейного відпочинку, але ніяк не етнопарк.

Важливим мінусом є те що в більшості обслуговування часто відбувається російською мовою, тобто порушується закон про функціонування української мови як державної.

Етнопарки можуть мати різні мотивації та цілі, які можуть відрізнятися від соціальних або культурних. Однак, варто зазначити, що етнопарки та музеї під відкритим небом можуть мати значну важливість для збереження культурної

спадщини, особливо для мало чисельних етнічних груп, які можуть бути під загрозою зникнення.

Важливо забезпечити, щоб такі заклади працювали відповідно до вимог і стандартів збереження культурної спадщини та розвивалися з урахуванням інтересів спільноти та науково-дослідних потреб. А не використовувати фактор етно для більшого заробітку, коли його об’єкт не відповідає до загальних понять що має бути представлено в етнопарку. Але для того щоб вимагати дотримання норм та зобов’язань, потрібно їх мати чітко визначені, а також регулювання цих питань зі сторони держави.

Розділ 4
ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТУРИЗМ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗНАЧЕННІ

4.1 Етнографічний туризм як інструмент у формуванні простору національної свідомості та популяризації історії в суспільстві. Етнографічний туризм є важливим фактором який необхідно використовувати з розумом. Його можна поєднувати з різними сферами життя.

Наприклад зі шкільною освітою, проводити екскурсії, пізнавальні поїздки, вивчення на практиці історії та культури. Дитячий мозок є досить пластичним і здатним сприймати та запам'ятовувати інформацію, також саме у шкільному віці закладається світогляд людини. Тому важливо використовувати можливість лишити яскравий емоційний спогад та враження в дитини, а також привчити до поваги й інтересу до власної культури та історії.

Це є способом демонстрації що історія це не тільки підручники, чи розповіді старших поколінь, а це може бути цікаво й практично. Особливо для школярів необхідний інтерактивний підхід, який як раз таки можуть забезпечити об'єкти етнографічного туризму. Це демонстрація що це щось живе та близьке, що можна побачити та доторкнутися своїми руками.

Також такі об'єкти по факту слугують також своєрідними заповідниками які можуть забезпечувати збереження традиційних ремесел та їх популяризацію в суспільстві, так як багато з них відійшли від повсякденності й не мають такої гострої необхідності, через те що більшість речей повсякденного життя які виготовлялися вручну зараз виробляються на заводах в промислових масштабах.

Після початку повномасштабної війни, деякі це робили ще з самого її початку 2014 року, стало трендом звертатися до української культури та традицій. Багато хто почав звертатися до традиційних українських ремесел, як до певного способу медитації та реабілітації, відволікалися від того що відбувається в Україні та світі. Особливо популярності набуло гончарство, яке

окрім цивільних людей, користується попитом як один із способів для реабілітації військово службовців учасників бойових дій які отримали поранення, чи перенесли тяжкі емоційні потрясіння що могли похитну їхню психіку, що може спостерігатися після жорстоких бойових зіткнень з окупаційними російськими військами, в особливості серед військових які мають відношення до піхотних підрозділів.

Також після повномасштабного вторгнення в українському суспільстві почали більше цінувати традиційні вироби, в особливості коли є можливість створити їх власними руками.

Наприклад зовсім іншої цінності для людей набули речі зроблені ними своїми руками на “Зелених Хуторах Таврії”, після того як вони опинилися на окупованих територіях з березня 2022 року.

Також саме вони стали предметом гуртування людей для допомоги Збройним Силам України, а також цивільним людям в особливості після підриву Каховської ГЕС, напевно основним з тих хто гуртував людей разом на основі саме них є власник Рибацького Хутору. З цього люди які не мали ніяких рідних на лівобережжі Херсонщини, й за інших обставин їм було б більш байдуже на цей напрямок, але так як свого часу саме “Зелені Хутори Таврії” справили емоційний вплив на цих людей й залишили свій відбиток у їхній пам’яті. З цього приклади ми можемо побачити як навіть через роки навіть одне відвідування “Зелених Хуторів Таврії” впливало на людей та їх світогляд в подальшому.

Також важливим є фактор того що на “Зелених Хуторах Таврії” працювали на той момент колишні учасники бойових дій в АТО, а так як вони були яскравими особистостями які запам’ятовувалися та були невід'ємною складовою вражень про сам об’єкт, що вже під час повномасштабного вторгнення також сприяло гуртуванню людей для допомоги Збройним Силам України на Херсонському напрямку та посилювало довіру людей до зборів на необхідні речі.

Також довіру до власника Рибацького Хутору підсилювало те що він організовував дитячі та дорослі табори, а якщо люди могли йому довірити своїх

дітей і з ним все було гаразд, тому йому можна й довірити власні донати для допомоги Збройним Силам України. То в цьому разі працює і особистісний фактор, який підсилюється об'єднавчим довкола самого об’єкту.

І ось на прикладі одного об’єкту ми змогли прослідкувати як він вплинув на формування національної свідомості у відвідувачів, й згуртувати їх перед лицем загрози.

Важливо наголосити що об’єкти етнографічного туризму туризму можуть працювати на широкі маси населення та різні вікові категорії, що дає змогу використовувати його як інструмент у формуванні національної свідомості в широких масах населення. А так як він ще є ненав'язливим способом подати суспільству вивчення історії України під час відпочинку.

Тому важливо враховувати моральний та психологічні аспекти при створені нових об’єктів етнографічного туризму, розуміючи який вплив на людей та їх подальші дії може бути. З цього випливає важливість залученості до цього спеціалістів істориків-етнологів, бажано тих хто займається та вивчає дане питання.Етнографічний туризм є також важливим для демонстрації регіональних особливостей українського народу, а також для формування толерантного простору до інших народів та етносів, зокрема до тих які проживають на території України в особливості в прикордонних територіях. Також це спосіб збереження унікальної локальної історії та поєднання різних традицій.

В етнографічному туризмі можуть поєднуватися види та способи демонстрації та інтропритації культури.

Таке відображення ми можемо побачити на прикладі об’єкту етнографічного туризму “Фрумушика-Нова”, де представлено традиційне житло та побут для українців, молдован, гагаузів, німців колоністів, євреїв, болгар, росіян старовірів які населяють Бессарабію.

Вивчення та розвиток власної історії й культури, а також сприяння формуванню толерантного до інших суспільства, за умови здійснення такої

політики в інших сусідніх з Україною країнах, забезпечить умови за для уникнення в майбутньому військовий конфліктів з ними на національних та історичних підставах.

Але й також ми не маємо забувати про трагедії нашого народу, в особливості про ті які відбуваються зараз, й ті які нанесли невідворотні психологічні травми вже декільком поколінням. А так як росіяни не були покарані та не заплатили за ті злочини що вони чинили стосовно населення сучасної України, а тобто й ті репресії які росіяни чинили проти кримських-татар. То ми прекрасно бачимо як непокаране зло повертається. Також важливо пам'ятати про це, тому що після відновлення Незалежності України в 1991 році ми прекрасно могли бачити як переважній більшості людей було байдуже на це, люди бачили загрозу від заходу, хоча вона весь цей час справжня загроза була лише зі сторони росії.

В цьому випадку нам на допомогу у формуванні національного простору пам'яті в Україні та певної меморіалізації може бути корисним етнографічний туризм у різних його проявах.

Дуже важливим для формування національно свідомого та толерантного суспільства є вирішення таким чином певних внутрішніх проблем та нав'язаними українському суспільству росіянами протиставленнями й міфами, котрі стосуються як певних регіонів так і корінних народів що проживають на території України. Дуже часто можна стикнутися з нав'язаними нам міфами про кримські народи, а також часті інформаційно психологічні операції з метою розсварити наше суспільство з середини, для того щоб ослабити опір нашого населення.

А так як ми маємо велику проблему необізнаності більшості населення України про киримли. Тому для формування внутрішньої толерантності та обізнаності ми маємо необхідність до створення об'єктів етнографічного туризму пов'язаних з киримли. Це необхідно створювати не тільки в Криму після деокупації, але й розвивати дану тематику зараз у більш тилових регіонах, так як

російська пропаганда не спить та у неї вкладається багато грошей задля розколу українського суспільства з середини. Та як ми можемо говорити про толерантне середовище коли наше суспільство, яке немає достатньої медіа грамотності, вірить інформаційним вкидам російської пропаганди, та як в нашому суспільстві розводили зраду стосовно призначення міністром оборони України представника кримськотатарського народу Рустема Умерова, необхідно пам’ятати що в першу він є громадянином України, а вже потім гідним представником корінного народу України кримських татар. Тому ми не можемо назвати українське суспільство толерантним в етнічному контексті.

Це ще раз підкреслює наскільки це є важливим для розвитку країни, а етнографічний туризм є корисним та цікавим інструментом для цього, який також є досить перспективним у своєму розвитку.

Зі зростанням національної свідомості, інтересу до історії та культури власного народу й країни, зростає й попит на етнографічний та історико-культурний туризм, тому після перемоги у війні та більш менш повернення до нормального життя й приїзд додому переселенців які були змушені тікати від війни в інші країни, зросте попит громадян України на етнографічний туризм, бо це є одним зі способів познайомитися та вивчати історію додатково до цього отримуючи відпочинок та емоції. Й навіть після двох років повномасштабного вторгнення, та на десятому році війни, люди подорожують в середині країни, цікавляться новими місцями, історією та культурою.

До повномасштабної війни також збільшилась кількість іноземців, які приїжджали в Україну для того щоб подивитися на красу природи, багатьом туристам цікаво також дізнатися більше про культуру та історію України, так як у країнах Європи об'єкти етнографічного туризму є більш розвинутими, а також там люди більш обізнані про такі об'єкти, але вони частіше мають інший спосіб демонстрації історії та культури. Й слідкуючи за тенденцією зростаючої цікавості та уваги усього світу до України, можна очікувати зростання кількості іноземних туристів. Тому його дійсно можна розглядати як інструмент у

формуванні простору національної свідомості та популяризації історії в суспільстві популярними та соціально активними методами, які не будуть в людей викликати відчуття нав’язаності.

4.2. Етнографічний туризм як інструмент з регіонального розвитку й відновлення. В Україні є великі перспективи розвитку історичного, культурного та етнографічного туризму. З кожним роком до повномасштабної війни зростав запит у суспільстві на такі об'єкти. А з початком повномасштабної війни громадськість побачила важливість знати та пам’ятати історію, з чого після перемоги варто розраховувати на нову хвилю зростання популярності етнографічного туризму, в особливості в регіонах які на даний момент є окупованими. Люди можуть з часом почати активно їхати на деокуповані території, так як може зберігатися страх втратити їх знову, активно туди будуть їхати ті хто не встиг перед повномасштабною війною там побувати але планували це.

Також створення нових об’єктів етнографічного туризму на даних територіях буде сприяти розвитку та відновленню.

Важливо розуміти що створення нових об’єктів етнографічного туризму це в першу чергу створення нових робочих місць, як на етапі будівництва так і під час повноцінного функціонування об’єкту, а ще це працевлаштування місцевого населення. Також це сплата податків в місцевий бюджет, що може допомагати у розвитку малих населених пунктів та територіальних громад.

Враховуючи факт що зараз в Україні все більше розвивається структура грантового фінансування, це може стати поштовхом до їх створення. Простіше скоріш за все буде отримувати гранти на деокупованих територіях від державних структур, окремих компаній та фондів від тієї країни яка взяла патронаж над відновленням певної області. Також говорячи про гранти варто враховувати всі сторони яких може зацікавити цей регіон й та тематика яка буде висвітлюватися в об’єкті.

Як приклад ми можемо розглянути можливості для створення після деокупації лівобережжя Херсонської області, й відсунення лінії фронту або перемоги України, а також за основу візьмемо необхідність створення об'єкту пов'язаного з киримли. В цьому випадку ми маємо дві країни які взяли шефство над відновленням області це Швеція та Нідерланди, але з даною тематикою ми можемо мати також інші зацікавлені сторони для створення та розвитку подібного об'єкту, це влада України так як кримські татари є корінним народом України і їх культура знаходиться під загрозою вимирання та знищення, також зацікавленим у цьому буде Меджеліс та й загалом спільнота кримсько татарського народу задля збереження, розвитку й популяризації власної історії та культури. Також у розвитку корінних народів України може бути зацікавлена влада Європейського Союзу. А також що є не досить очевидним це є Туреччина, так як кримські татари є тюркським народом, й це дійсно необхідно використовувати там де це може принести користь Україні.

В принципі в кожній області України можна знайти такі аспекти які будуть зацікавлювати та мати великий потенціал для розвитку, головне вміти його побачити та мати сміливість діяти й реалізовувати ідеї на практиці.

Ця сфера має великі перспективи для реалізації, як один з факторів повоєнного відновлення України, враховуючи фактор замінованості території України де ведуться бойові дії, то досить корисними буде його використання для отримання фінансування від закордонних організацій на розмінування території майбутнього об'єкту та дотичної до нього. Що може значно спростити та зменшити навантаження на державу.

У висновку ми бачимо що етнографічний туризм може бути досить корисним як державі так і суспільству, головне вміти побачити можливості, вміти ними скористатися та не боятися діяти. Тому про це важливо говорити та демонструвати людям дані можливості й як їх можна розвивати та реалізовувати. Важливо підкреслювати його можливості для розвитку місцевих громад та робочі місця для місцевих мешканців. В особливо на деокупованих територіях

важливо допомагати людям відновлюватися та повертатися до більш мирного життя, важливо демонструвати їм що них не було і не є все одно. Також одним з аспектів відновлення в якому можна використати етнографічний туризм є реабілітація військових, як після поранень, так і після повернення з фронту фізично здоровим, але війна має сильний вплив на психіку людей. Тому реабілітація є загально необхідною, а об’єкти етнографічного туризму можуть стати гарною базою для цього.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано типи об’єктів та що з себе представляє етнографічний туризм.

Розглянуто приклади діючих, а також знищених в наслідок окупації території України окупаційними військами росії, об’єктів етнографічного туризму.

Виконаний аналіз перспектив та методів використання етнографічного туризму як інструменту для формування простору національної свідомості та популяризації історії України серед населення України.

Розглянуто та окреслено можливості формування етнічно толерантного суспільства, протидії дезінформації та міфам нав’язаних нам, допомога у формуванні єдності суспільства в Україні за допомогою етнографічного туризму

Розглянуто можливості використання етнографічного туризму в регіональному розвитку та повоєнному відновлені України, в особливості малих громадах, з наведенням прикладів можливостей застосування в майбутньому.

Визначення понять культурний та етнологічний туризм не є одноманітними та не є чітко визначеними. Але є те що можна зрозуміти чітко що етнологічний туризм є самодостатнім, а також з легкістю співпрацює з іншими видами туризму.

В останнє десятиліття набуває популярності. Поле досліджень етнографічного туризму неоднорідне, що пояснюють форми етнічного туризму та його особливості. Етнологічний туризм є різновидом культурно-пізнавального туризму, спрямованим на ознайомлення з етнографічним потенціалом певного регіону, а також з елементами його матеріальної та духовної культури.

Поняття музею під відкритим небом та етнопарку можуть бути пов'язані, але вони не є тотожними.

Музей під відкритим небом - це музей на відкритому повітрі, де експонуються історичні архітектурні та культурні пам'ятки, зокрема з різних

епох і регіонів. Такі музеї зазвичай дозволяють відвідувачам не тільки ознайомитися з історією та культурою певного регіону, а й побачити, як жили його мешканці в різні епохи.

Етнопарк - це тематичний парк, який відтворює етнічні традиції, звичаї та культуру певного регіону. Він має за мету продемонструвати відвідувачам історію та культуру певного етносу, відтворити їхній побут, ремесла, національну кухню та розваги. Етнопарки можуть бути відкритими або закритими, залежно від кліматичних умов. Також етнопарки здебільшого мають у собі додаткову розважальну частину.

Важливо підкреслити що об’єкти мають нести свої суспільні зобов’язання по збереженню культури та традицій, засобами та методами в залежності від типу позиціювання.

Місія етнопарку полягає в збереженні традицій та унікальної спадщини народної культури Українських Карпат. Етнопарк “Гуцул ленд” добре демонструє культуру та побут місцевого населення, та сприяє збереженню та популяризації.

Музей під відкритим небом "Muzeul Maramureșului" виконує свої суспільні зобов’язання, допомагають зберігати традиції та культуру місцевого населення.

На прикладі Зелених Хуторів Таврії після деокупації, можна буде наглядно побачити відношення окупантів до нашої культури та історії.

Якби не підрив росіянами Каховської ГЕС минулого року, то Зелені Хутори могли бути відновленні, й в цьому випадку вони би стали одним із символів стійкості як херсонців, так і всіх українців разом. Але зараз це просто може стати символом ставлення російських окупантів та їх влади до Української історії та культури.Важливо підкреслити що до окупації Зелені Хутори Таврії повністю виконували свої соціальні зобов’язання які несе за собою їх позиціювання як об’єкту історико-розважального туризму, демонструючи та навчаючи людей традиційним ремеслам місцевого населення.

Туристичний комплекс Фрумушика-Нова можна назвати своєрідною історико-етнографічною діючою навчальною лабораторією, адже тут зосереджені унікальні етнокультурні пам’ятки принаймні восьми груп населення.

Тепер ми можемо охарактеризувати об’єкт який де-факто не зовсім виконує своїх соціальних зобов’язань взятих на себе своїм самовизначенням та назвою. Хоча це скоріш за все викликане недостатньою обізнаністю нашого суспільства про такі аспекти такої діяльності та відсутності нормалізованості таких об’єктів.

Ми прекрасно бачимо що етнопарк “Нью-Васюки” не підходить під загальні поняття та уявлення що з себе має представляти етнопарк. Якщо не дивитися на назву то ми отримуємо парк розваг для сімейного відпочинку, але ніяк не етнопарк.

Етнопарки можуть мати різні мотивації та цілі, які можуть відрізнятися від соціальних або культурних. Однак, варто зазначити, що етнопарки та музеї під відкритим небом можуть мати значну важливість для збереження культурної спадщини, особливо для мало чисельних етнічних груп, які можуть бути під загрозою зникнення.

Важливо забезпечити, щоб такі заклади працювали відповідно до вимог і стандартів збереження культурної спадщини та розвивалися з урахуванням інтересів спільноти та науково-дослідних потреб. А не використовувати фактор етно для більшого заробітку, коли його об’єкт не відповідає до загальних понять що має бути представлено в етнопарку.

Якщо етнопарк виконує свою соціальну роль, то він може стати важливим місцем, де відбувається зустріч різних культур, діалог та взаєморозуміння. Він може сприяти розвитку туризму, економіки регіону та зміцненню національної ідентичності. Однак, якщо етнопарк є лише парком розваг, то його внесок у соціальний розвиток буде мінімальним.

У висновку ми можемо підкреслити що етнографічний туризм є важливим фактором який необхідно використовувати з розумом. Його можна поєднувати з різними сферами життя. Наприклад зі шкільною освітою, проводити екскурсії, пізнавальні поїздки, вивчення на практиці історії та культури.

Також етнографічний туризм є гарним інструментом для формування толерантного суспільства в етнічному плані. Вивчення та розвиток власної історії й культури, а також сприяння формуванню толерантного до інших суспільства, за умови здійснення такої політики в інших сусідніх з Україною країнах, забезпечить умови за для уникнення в майбутньому військовий конфліктів з ними на національних та історичних підставах.

Але також важливо не забувати як злочини російські окупанти чинили на території України, бо ми можемо побачити що вони як непокаране зло, за злочини що вони чинили в минулому столітті, повернулося на територію України.

Дуже важливим для формування національно свідомого та толерантного суспільства є вирішення таким чином певних внутрішніх проблем та нав’язаними українському суспільству росіянами протиставленнями й міфами, котрі стосуються як певних регіонів так і корінних народів що проживають на території України.

Дуже часто можна стикнутися з нав’язаними нам міфами про кримські народи, а також часті інформаційно психологічні операції з метою розсварити наше суспільство з середини, для того щоб ослабити опір нашого населення. Тому ми бачимо що етнографічний туризм має у собі потенціал національного значення, й має великі перспективи для розвитку. А також він добре доносить задану в ньому інформацію до мас населення, та навіть після свого знищення російськими окупантами здатні приносити користь країни.

На прикладі Зелених Хуторів Таврії ми можемо побачити як об’єкт в окупації та після знищення продовжує згуртовувати людей, акумулювати їх енергію на допомогу Збройним Силам України на Херсонському напрямку. Де

як раз таки об’єкт й функціонував до початку повномаштабної війни. Тому це ще раз підкреслює вплив та можливості етнографічного туризму, його перспективи розвитку та користі для України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Дутчан О. Теоретико-методологічні проблеми українського етнотуризму : історіографія. *Вісник прикарпатського університету. історія*. 2013. № 23–24. С. 318–322.
2. Етнічний туризм - Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Етнічний_туризм (дата звернення: 03.04.2024).
3. Етнопарк "гуцул ленд". Буковель. Гірськолижний та SPA курорт в Карпатах. URL: https://bukovel.com/summer/etnopark-gutsul-lend (дата звернення: 05.04.2024).
4. Етнопарк «Гуцул Ленд». URL: https://go-to.rest/location/karpaty/bukovel/etnopark-gutsul-lend/ (дата звернення: 07.04.2024).
5. Етнопарк Нью-Васюки - Парк для сімейного відпочинку. URL: https://new-vasyuki.com.ua/ (дата звернення: 23.04.2024).
6. Карпенко Ю. В., Гвоздик Т. О. Форма збереження та відродження історико-культурної спадщини регіону. *Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи*. Зб. матер. IV всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених. львів, 2016. С. 101-107.
7. Катерина Т. Музей просто неба. ВУЕ. URL: https://vue.gov.ua/Музей_просто_неба (дата звернення: 04.05.2024).
8. Контактний зоопарк "Гуцул ленд". Буковель. Гірськолижний та SPA курорт в Карпатах. URL: https://bukovel.com/entertainments/kontaktnii-zoopark-u-skanseni-gutsul-lend (дата звернення: 07.04.2024).
9. Кушнір В. Г., Петрова Н. О., Паларієв О.А О. А. Фрумушика-Нова (історико-етнографічний нарис). Одеса, 2020. 72 с.
10. Музей просто неба – Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музей_просто_неба (дата звернення: 06.04.2024).

11. Петрова Н. О. Туристично-рекреаційний потенціал полікультурного буджака на прикладі комплексу етнографічного та зеленого туризму «Фрумушика-Нова». *VII дунайські наукові читання. локальні ідентичності українського пограниччя : практики, взаємовпливи, шляхи інтеграції*. Ізмаїл. 2021. С. 125–131.
12. Про етно-парк - Гуцул ленд. Гуцул ленд. URL: https://hutsulland.com/pro-etno-park/ (дата звернення: 04.04.2024).
13. Про нас – Фрумушика-Нова, Бессарабське село. Захищена сторінка. URL: https://frumushika.com/nasha-istorija.html (дата звернення: 03.05.2024).
14. Розвиток розважального сектору туріндустрії як засіб зміцнення туристичного потенціалу України. Все о туризме: туристическая библиотека. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/koval.htm (дата звернення: 02.05.2024).
15. Розвиток туризму як пріоритетної галузі економіки | Підприємництво та інновації. Home Page. URL: https://doi.org/10.37320/2415-3583/8.16 (дата звернення: 03.05.2024).
16. Сахно І. А. Формування культурного простору пам'яті в Україні: досвід і виклики під час війни на прикладі етнографічного туризму. *Культура історичної пам'яті в Україні: наукові, культурні та освітні аспекти* : матеріали Всеукр. наук. - практ. конф., Одеса, 23–24 серп. 2023 р. / упоряд.: М.В. Миргород, С.М. Герасимова ; відп. ред. Л.В. Арюпіна ; ред. : Н.Г. Майданюк, І.С. Шелестович. Одеса, 2024. - 207-209 с.
17. Скансени в Україні: куди поїхати в музей просто неба - Ukraine IS. Ukraine IS. URL: https://www.ukraine-is.com/uk/skanseni-v-ukraïni-kudi-poïxati-v-muzej-pid-vidkritim-nebom/ (дата звернення: 05.05.2024).
18. Софій О. Олександр Софій: культурний туризм – непрості відносини. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/kulturniy_turizm__neprosti_vidnosini_n1506840 (дата звернення: 27.04.2024).

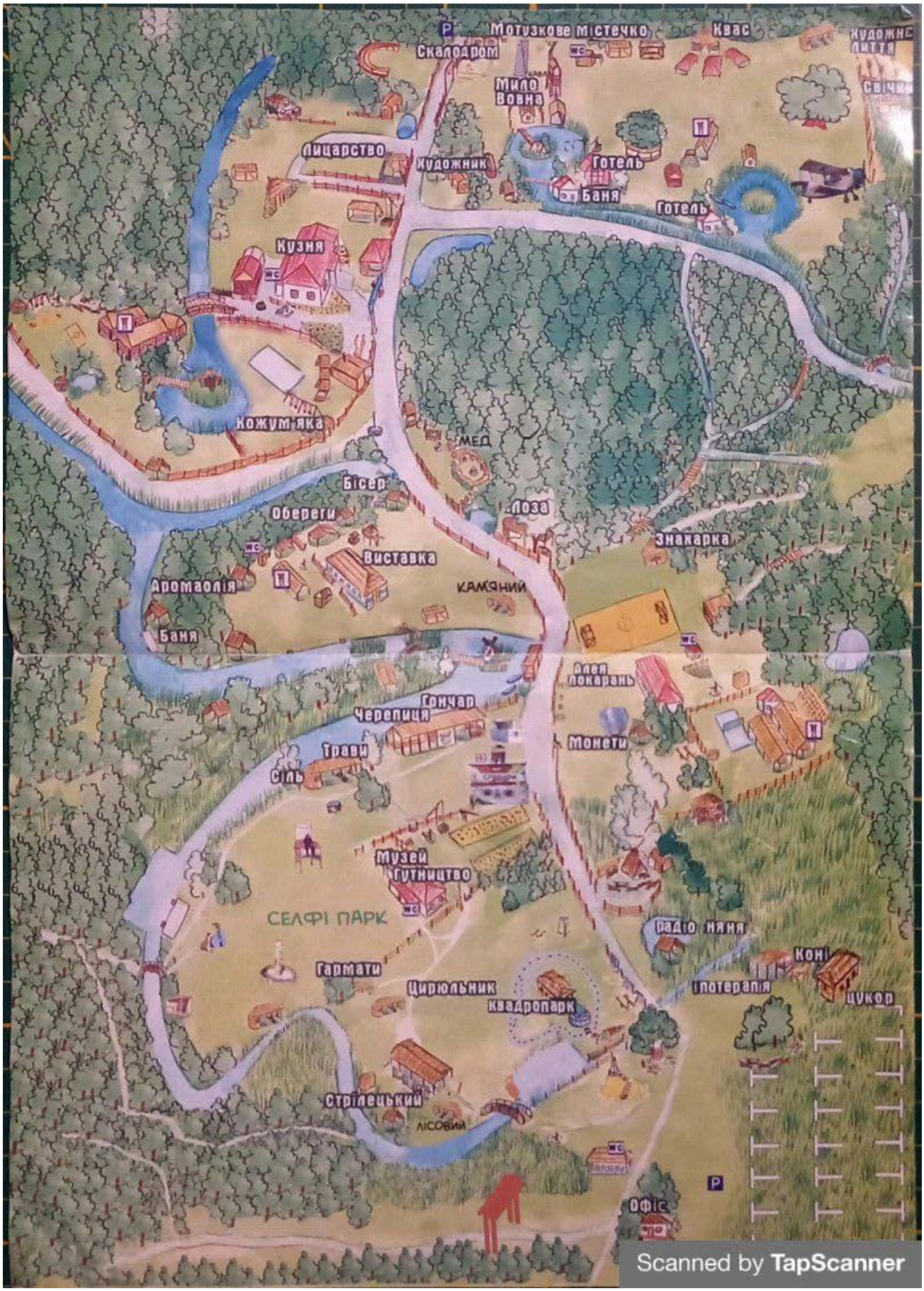
19. Українська правда. Фрумушика-Нова. Навіщо одеський бізнесмен побудував село в степу Бессарабії. *Українська правда.* URL: https://www.pravda.com.ua/articles/2019/08/9/7223127/ (дата звернення: 06.03.2024).
20. Черненко Н. О., Зінченко Л. А. Розвиток туризму як пріоритетної галузі економіки. *Підприємництво та інновації*. 2019. № 8. С. 99–104. URL: https://doi.org/10.37320/2415-3583/8.16 (дата звернення: 01.05.2024).
21. 10 найцікавіших музеїв під відкритим небом у різних куточках України для подорожей взимку (фото). Агенція новин Фіртка. URL: https://firtka.if.ua/blog/view/10-najcikavisih-muzeiv-pid-vidkritim-nebom-u-riznih-kutockah-ukraini-dla-podorozej-vzimku-foto95440 (дата звернення: 02.05.2024).
22. 12 музеїв під відкритим небом, які можна відвідати на вихідних. Поради newsdaily. URL: https://newsdaily.org.ua/8892-12-muzeyiv-pid-vidkritim-nebom-yaki-mozhna-vidvidati-na-vikhidnikh.html (дата звернення: 04.05.2024).
23. Descoperă - Muzeul Maramureșului. Muzeul Maramureșului. URL: https://muzeulmaramuresului.ro/ (date of access: 05.03.2024).
24. Етно-парк «Гуцул Ленд» Буковель – Верховина Карпати – VERKHOVYNA.LIFE. Verhovyna.life. URL: https://verkhovyna.life/hutsul.lend/ (дата звернення: 06.04.2024).
25. Petrova N. ”Frumushyka Nova”: representation of Budzhak ethnic groups culture. *Analele Universităţii Dunărea de Jos din Galaţi*, Fasc. XX, Sociologie, nr. 15. 2020. P. 35-44.
26. Petrova N. "Frumushyka Nova": representation of Budzhak ethnic groups culture. *International conference history, spirituality, culture. Dialogue and interactivity 6th Edition*. Book of Abstracts. ORGANIZED BY "Dunarea de Jos" University of Galati, Romania Faculty of History, Philosophy and Theology. 1.Galati, Romania, 2020. P.41-42.

ДОДАТОК 1

Фото що стосуються Зелених Хуторів Таврії

Мапа що в 2019 році видавалась при в'їзді на територію Зелених Хуторів Таврії. Збережена та зберігається у мене, як особливо важливий матеріал особисто для мене.

Scanned by TapScanner

Знімок з дрона, весна 2023 року, фото дозволене до публікації.

